

NOTISER (från Umeå)

¶ *Filosoffäktning och Värjfäktning*

SOKRATES. Och så länge denna åsikt är rådande hos oss, är det naturligtvis omöjligt att lämna den oundersökt.

PROTARKOS. Riktigt.

SOKRATES. Låt oss då som fäktare gå löst mot denna undersökning!

PROTARKOS. Gärna.

(Ur Platons *Filebos*.)

Det finns faktiskt en mängd likheter mellan hur man kan förbättra intellektuella färdigheter och hur man kan förbättra manuella färdigheter som skicklighet i hantverk, musik och idrott. Likheter som det finns anledning att fundera över. Och har man väl sett likheterna, blir också skillnaderna intressanta. Detta är anledningen till att vi roat oss med att göra nedanstående lilla sammanställning för *Filosofisk tidskrifts* läsare. På grund av intressen och påverkan från Platon har vi valt filosofi som intellektuell färdighet och värjfäktning som manuell. Vi vill dock poängtera att vi med fäktningssliknelsen inte vill säga att filosofiska diskussioner och seminarier ska följa det som ibland kallas "motståndarparadigmet i filosofin" (Janice Moulton) eller "philosophy as a sport of blood" (Norman Schwartz). Tvärtom. Vare sig kampsporter eller filosofi bör ha karaktär av slakt eller duell på liv och död. Nedanstående liknelser mellan stötar och goda argument ska förstås på ett sätt som inte utesluter gemensam bankett efteråt – eller åtminstone kaffe.

Ingvar Johansson och Hildur Kalman

LIKHETER:

VÄRJFÄKTNING

För att bli bättre i fäktning måste man tycka att det är roligt att få in en stöt.

Att lyckas i en match eller med en fin stöt kan öka känslan av att man kan fäkta. Denna känsla kan sedan i sin tur göra att man efteråt faktiskt fäktar bättre.

FILOSOFIFÄKTNING

För att bli bättre i filosofi måste man tycka att det är roligt att komma på ett bra argument.

Att lyckas göra en bra filosofisk poäng kan öka känslan av att man kan filosofera. Denna känsla kan sedan i sin tur göra att man efteråt faktiskt filosoferar bättre.

Fäktning är inte att lära sig olika automatiska responser, utan att lära sig problemlösning; delar av problemlösningen ligger i banade rörelser som dock inte är automatiska.

Det kan vara bra att undervisa yngre fäktare. Man kan få aha-upplevelser som man själv sedan kan ha nytta av.

Det kan vara dåligt att undervisa för mycket. Man kan vänja sig vid att blotta sig för den andres skull.

Man kan bli övertränad. Ibland kan man vila sig till framgång.

Fäktning kräver koordination av arm- och fotarbete, men ibland är det bra att träna enbart fotarbete eller enbart armarbete.

Fäktningens själ är vare sig styrka, snabbhet, spänst eller kondition utan fäktning. Men den som saknar styrka, snabbhet, spänst och kondition blir aldrig en bra fäktare.

När man tränar in en ny stöt måste man göra den gång på gång på gång på gång.

Filosofi är inte att lära sig ett antal standardsvar, utan att lära sig problemlösning; delar av problemlösningen ligger i välkända angreppssätt som dock inte ger hela lösningen.

Det kan vara bra att undervisa yngre filosofer. Man kan få aha-upplevelser som man själv sedan kan ha nytta av.

Det kan vara dåligt att undervisa för mycket på grundnivå. Man kan vänja sig vid att göra förenklade poänger.

Man kan bli "överfilosoferad". Ibland kan man vila sig till bättre uppsatser (bokkapitel).

Filosofi kräver ofta integration av flera tankefärdigheter, men ibland är det bra med en ren kurs (bok) i en specialfråga.

Filosofins själ är vare sig läskunnighet, skrivkunnighet, fotnotskunnighet eller argumentationsförmåga utan filosoferande. Men den som inte kan läsa andra filosofer, inte kan skriva korrekt, inte kan göra begripliga fotnoter och som inte klarar av en debattsituation blir aldrig en bra filosof.

När man skriver en ny uppsats (bokkapitel) måste man skriva om den gång på gång på gång på gång.

Man fäktar bäst när man är ”tänd men inte spänd”. Prestations-
ångest sänker prestationsför-
mågan.

Man tycker det är roligast att
göra de stötar man redan är bra
på. Men att alltid göra det som
man är bäst på är inte utvecklan-
de för fäktningsförmågan på lång
sikt.

Man fäktar bättre om man
värmer upp före matchen, dvs
sätter igång de muskler som skall
användas.

Ibland går fäktningen bra när
man minst anar det; ibland går
det dåligt fast man är säker på att
det skall gå bra.

SKILLNADER:

VÄRJFÄKTNING

Det är lätt att avgöra om man fått
in en stöt på motståndaren. Det
behöver tränaren inte tala om.

I finalmatchen gör motståndaren
allt för att själv vinna. Han/hon
gör inget för att visa hur bra man
själv är.

¶ *Internordiska filosofisymposier*

När detta nummer redigeras så ligger det 13:e internordiska filosofi-
symposiet i startgroparna. Det äger/ägde rum i Bergen 18–21 maj, och
temat är/var ”Philosophy between its Past and its Future”. Inbjudna
nordiska föreläsare är/var Margareta Hallberg, Tuija Pulkkinen, Sigridur
Thorgeirsdottir, Jon Wetlesen, Niels Viggo Hansen. Internationella gäst-
föreläsare är/var Susan Haack, Frederick A Olafson, Andrew Pickering och
Albrecht Wellmer.

Man filosoferar bäst när man är
”tänd men inte spänd”. Prestation-
sångest sänker prestationsför-
mågan.

Man tycker det är roligast att
filosofera kring de problem man
redan är bra på. Men att alltid
göra det som man är bäst på är
inte utvecklande för filosofiför-
mågan på lång sikt.

Man diskuterar bättre om man
värmer upp före seminariet, dvs
sätter igång hjärnan kring de
problem som skall avhandlas.

Ibland går filosoferandet bra när
man minst anar det; ibland går det
dåligt fast man är säker på att det
skall gå bra.

FILOSOFIFÄKTNING

Det är ofta svårt att avgöra om
man gjort en bra filosofisk poäng.
Det behöver handledaren tala om.

På disputationen kommer opponen-
ten inte med kritik för att vinna,
utan för att belysa avhandlingens
svaga sidor. Han/hon belyser också
avhandlingens starka sidor.

De internordiska symposierna anordnas av Nordisk Institut for Filosofi (NIFF); en "pappersorganisation" som tvingas söka pengar till allt den gör. Symposierna anordnas numera i princip vartannat år enligt en enkel rotationsprincip. Sedan starten 1978 har två symposier anordnats i Sverige. Första gången i Lund 1983 med temat "Philosophy, Culture, and History", och andra gången i Göteborg 1991 med temat "Cross-Currents in Contemporary Philosophy". Det nästa och 14:e symposiet blir tredje gången gillt för Sverige. Det kommer att anordnas år 2002 vid Södertörns högskola. Svensk representant i NIFF:s styrelse var först Göran Hermerén, och sedan från 1986 Ingvar Johansson. Från och med symposiet i Bergen är det Hans Ruin (Södertörn och Stockholm); Hildur Kalman (Tromsø och Umeå) har efterträtt Ulla Holm som suppleant.

Hans kommer att hålla i trådarna för symposiet i Södertörn. Temat blir "Orienting Oneself in Philosophy". Ha det i åtanke. Tiden går fort.

¶ "Glassig filosofitidskrift" – verklighet eller själv motsägande begrepp?

Fråga 1: Är det logiskt möjligt att en seriös filosofitidskrift är "glassig"?

Svar: Ja, självklart.

Fråga 2: Är det psykologiskt möjligt?

Svar: Ja, eftersom aktualitet implicerar möjlighet.

Sedan några år finns tidskriften *The Philosophers' Magazine*. Tidskriften som i vintras kom med sitt 9:e nummer har en layout som vilken modern månadstidning som helst. Men innehållet är helt filosofiskt. Här finns filosofiska artiklar, intervjuer med berömda filosofer, en filosofisk frågespalt, debatter, information om diverse filosofiska tilldragelser, med mera. Allt gjort på ett pedagogiskt förnämligt sätt. Redaktionen och skribenternas förmåga till filosofisk popularisering är imponerande. Saken blir inte sämre av att man i en redaktionell ledare (nr 9) visar att man fullt ut förstått att vissa delar av filosofin med nödvändighet har en lite esoterisk karaktär. Ledaren heter "Don't knock the pros". Tidskriftens internet-adress är: www.philosophers.co.uk.

¶ *Aristoteles Gud*

W K C Guthries klassiker *Grekiska filosofer. Från Thales till Aristoteles* (1950) finns nu på svenska. Den är översatt av Stefan Englund och utgiven på Nya Doxa (1999). Boken är förträfflig. Här ska bara nämnas vad man från Guthrie kan få ut om Aristoteles orörde rörare.

Aristoteles kallar själv denna entitet för Gud, och många tror därför det är en Gud i någorlunda modern bemärkelse. Men så är det inte alls.

För Aristoteles är ändamålsförklaringarna de mest fundamentala förklaringarna. Men om han ska fått sitt metafysiska system att gå ihop kan han inte tillåta en oändlig re-

gress av finala orsaker. Det måste därför finnas ett mål som också är mål för sig självt, dvs en orörd rörare. Allt i den vanliga världen består av både form och materia, men den orörde röraren är endast form. Är han tankeaktivitet så tänker han bara på sig själv.

Lundateologen Anders Nygren skiljde på två slags kärlek. När en människa älskar något vill hon ha detta. I en sådan kärlek, *eros*, sätts den älskande personen i rörelse av något annat än sig själv; detta gäller också människans kärlek till Gud. Den kristne Guden sägs däremot älska människan på ett helt annat sätt. Hans kärlek, *agape*, är en omotiverad kärlek till något han inte behöver, människan. Denna rörelse mot människan har inte sin grund i människan utan i Gud själv. Aristoteles Gud tänker varken *eros*-tankar eller *agape*-tankar. Han är absolut *narcissistisk* och tänker bara *ego*-tankar. Men allt annat i världen rörs ytterst sett av honom. Allt och alla älskar denne narcissistiske orörde rörare: "Den orsakar rörelse såsom varande ett objekt för kärlek" (*Metafysiken* bok XII, 1072a 4).

Det är till och med logiskt omöjligt för Aristoteles Gud att tänka på något i världen, ty då skulle han inte vara en *orörd* rörare. Märk också att Aristoteles inte behöver sin Gud som skapare av världen, eftersom enligt Aristoteles världen alltid funnits. Med dagens begrepp mätt, så är den orörde röraren mer lik en vetenskaplig teoretisk entitet än Gud. Avslutningsvis ett citat från Guthries bok (s 118):

"Han skulle inte själv kunna vara utan rörelse (*kinesis*) om han utsträckte sitt tänkande till föremål vilka själva är underkastade *kinesis*. Därför är all möjlighet av gudomlig försyn utesluten. Gud kan inte ha omsorg om världen: han är inte ens medveten om den. Den helige Thomas försökte mjuka upp denna slutsats genom att göra gällande att Guds kunskap om sig själv måste innehålla kunskap om världen, som har honom att tacka för sin existens, men som Sir David Ross säger: 'Detta är en möjlig och fruktbar tankegång, men det är inte den som Aristoteles omfattar.'"

Medarbetare i detta Umeånummer av *Filosofisk tidskrift*: Martin Edman är professor i vetenskapsteori, Lena Eskilsson är docent och universitetslektor i idéhistoria, Rögnvaldur Ingthorsson är doktorand i teoretisk filosofi (tidsfilosofi), Ingvar Johansson är professor i teoretisk filosofi, Hildur Kalman disputerade i vetenskapsteori i Umeå 1999 och har nu ett treårigt post doc-stipendium vid Instituttt for filosofi i Tromsø, Sten Lindström är professor i teoretisk filosofi, Peter Nilsson är doktorand i teoretisk filosofi (emotionsfilosofi), Bertil Strömberg är universitetslektor i praktisk filosofi.